

Św. Augustyn: mistrz Ojców Kościoła

Data publikacji: 6.01.2020 8:00

To będzie już czwarte spotkanie Akademii Filozoficznej. Tym razem w piątek, 10 stycznia 2020 w Książnicy Cieszyńskiej posłuchać będzie można o oostaci największego myśliciela w pokoleniu Ojców Kościoła (Patres Ecclesiae), a także najwybitniejszego chrześcijańskiego filozofa świata antycznego – św. Augustyna.

Wyklejka wydania streszczenia dzieł św. Augustyna wraz z notatkami rękopiśmiennymi oraz pieczęcią cieszyńskiej Biblioteki Dekanatu. Fot: KC

Podobnie jak w przypadku poprzednich spotkań Akademii Filozoficznej dodatkową atrakcją towarzyszącą najbliższym zajęciom będzie możliwość ujrzenia rzadkiego egzemplarza streszczenia dzieł zebranych św. Augustyna o tytule Epitome omnium operum Divi Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi, wydanego w Genewie w 1555 r., na którym znajduje się własnoręczny podpis założyciela cieszyńskiej Biblioteki Dekanatu – Jana Brzuski.

Św. Augustyn (Aurelius Augustinus, 354-430 r.), biskup Hippony oraz Doktor Kościoła (o przydomku Doktor Łaski – Doctor Gratiae), był teologiem i filozofem urodzonym w afrykańskiej Tagaście (Numidia), a jego bogata twórczość zalicza się do szczytowych osiągnięć wczesnochrześcijańskiej myśli patrystycznej, która stała fundamentem kościelnej tradycji (auctoritas), wyznaczającym doktrynalne i światopoglądowe ramy dla wszelkiej późniejszej refleksji chrześcijańskiej. Augustyn w trakcie swego niezwykle burzliwego i dynamicznego żywota, nim nawrócił się na wiarę chrześcijańską, zapoznał się z większością najważniejszych osiągnięć starożytnej filozofii pogańskiej, przechodząc w młodości okres fascynacji stoicką myślą Cycerona, a następnie platonizmu, sceptycyzmu, neoplatonizmu oraz manicheizmu, dzięki czemu dogłębnie poznał intelektualne bogactwo świata późnej starożytności, które jednak niezdolne było zadowolić go w nieustannych duchowych poszukiwaniach. Dopiero dzięki nawróceniu na chrześcijaństwo znalazł – tak w życiu, jak i na płaszczyźnie myśli – niewzruszony punkt odniesienia, czyli prawdę, której nadaremnie poszukiwał w rozmaitych szkołach starożytnej filozofii. Jednocześnie zaś dzięki przebytej drodze intelektualnej stał się największym erudytą wśród łacińskich Ojców Kościoła, zaś filozoficzna i retoryczna wiedza, którą nabył, posłużyła mu zarówno do systematycznej artykulacji wiary chrześcijańskiej w oparciu o kategorie filozoficzne starożytnych Greków, jak i do bezbłędnej krytyki rozmaitych koncepcji filozofii pogańskiej, przeprowadzanej z punktu widzenia chrześcijańskiego Objawienia. Wszystko to sprawiło, że myśl św. Augustyna stała się absolutnym fundamentem chrześcijańskiej tradycji świata zachodniego, która przez cały okres wieków średnich i aż po XVIII stulecie wyznaczała ramy filozoficznego dyskursu cywilizacji europejskiej. Systematyczna artykulacja podstaw wiary chrześcijańskiej, dokonana przez św. Augustyna na kartach licznych monumentalnych dzieł (Wyznania, O państwie Bożym, O Trójcy św., Solilokwia czy O wolnej woli), stanowi doskonale świadectwo rewolucji w rozumieniu świata i człowieka, jaka dokonana się w myśli europejskiej pod wpływem treści chrześcijańskiego objawienia, a dodać należy, że rewolucja ta stanowiła największą cezurę w dziejach ludzkiej myśli, za sprawą której do dziś dzielimy historię powszechną na okres poprzedzający narodzenie Chrystusa oraz nową erę następującą po nim. Pod wpływem religii chrześcijańskiej człowiek po raz pierwszy pojęty został jako osoba stworzona z miłości na obraz i podobieństwo Boga, a tradycyjna postawa starożytnych pogan wobec świata, odzwierciedlająca się w powszechnym naturalizmie, finityzmie, antropocentryzmie, racjonalizmie i intelektualizmie, a także w koncentracji na rzeczach zewnętrznych, ustąpiła miejsca wartościom czysto duchowym: supranaturalizmowi, infinityzmowi, teocentryzmowi, woluntaryzmowi oraz koncentracji na wnętrzu człowieka i zbawieniu duszy. We wszystkich tych przemianach myśl św. Augustyna odgrywała pierwszoplanową rolę, stając się punktem wyjścia oraz wzorcem dla wszelkich dalszych filozoficznych poszukiwań prawdy na gruncie wiary chrześcijańskiej. W tym miejscu nie sposób wymienić wszystkich istotnych obszarów refleksji św. Augustyna, które odcisnęły swój trwały i nieusuwalny ślad w historii filozofii; do najważniejszych spośród nich zaliczyć można: w metafizyce – supranaturalizm, jednoznaczny teocentryzm oraz chrystocentryzm, interpretacja statycznego świata platońskich idei jako żywych myśli Bożych – egzemplaryzm, kreacjonizm, prywatywna koncepcja zła, teoria rozwoju świata jako realizacji „racji zarodkowych” tkwiących u podstaw wszelkich rzeczy; w teorii poznania – doktryna iluminacji, intuicjonizm, introwertyzm; w antropologii – woluntaryzm, dualizm ciała i duszy; oraz w historiozofii – której św. Augustyn jest twórcą – teoria teodycei, koncepcja rozwoju dziejów jako nieustannej walki państwa Bożego i państwa ziemskiego czy idea predestynacji.

Znaczna część spośród wymienionych powyżej zagadnień będzie przedmiotem wspólnej, grupowej dyskusji toczzonej w oparciu o wybór najważniejszych fragmentów dzieł św. Augustyna, które (wraz z pytaniami pomocniczymi do tekstów) znaleźć można w tym miejscu: Augustyn – pytania do tekstów

Wszystkich zainteresowanych zapraszamy do wzięcia udziału w wykładzie prowadzonym przez dr. Artura Lewandowskiego oraz we wspólnej debacie, które odbędą się w dniu 10.01.2020 o godz. 16:30 w sali konferencyjnej Książnicy Cieszyńskiej.

(red/mat.pras.)